

Araştırma / Original article**Gözden Geçirilmiş Uzun ve Kısa Form Altı Faktörlü Kişilik Envanteri (HEXACO-PI-R) Türkçe Formunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi**Arkun TATAR¹**ÖZ**

Amaç: Bu çalışmada, Altı Faktörlü (HEXACO) Kişilik Envanterinin 100 maddeli uzun (HEXACO-KE-100-Tr) ve 60 maddeli kısa (HEXACO-KE-60-Tr) Türkçe formlarının psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya 18-73 yaşları arasında, 682 kadın, 492 erkek olmak üzere toplam 1174 kişi katılmıştır. Kriter bağımlı geçerlilik çalışması için envanterle birlikte Beş Faktör Kişilik Envanteri uzun formu uygulanmıştır. Katılımcıların 1118'i iki envanteri de yanıtlamıştır. Katılımcıların 55'i test-tekrar test karşılaştırması için ilk uygulamadan 15 gün sonra HEXACO-KE-Tr'yi yeniden doldurmuştur. **Sonuçlar:** Uzun form için altı faktörün 0.72-0.78 arasında, 24 alt boyutun 0.29-0.77 arasında, kısa form için ise altı faktörün 0.58-0.75 arasında değişen iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı gösterdikleri hesaplanmıştır. Test-tekrar test güvenilirlik analizi sonuçlarına göre faktörler, uzun form için 0.67-0.80 arasında, kısa form için 0.54-0.81 arasında bağıntı katsayısı göstermiştir. Envanter, altı faktörlü yapıyla toplam varyansın uzun formda %27.76'sını, kısa formda %30.24'ünü açıklamıştır. Kısa ve uzun formlar arasında ise benzerlik ölçüsü olarak dürüstlük-alçak gönüllülük faktörü için 0.92, dışa dönüklük faktörü için 0.91, duygusallık, uyumluluk, sorumluluk ve deneyime açıklık faktörleri için 0.94 düzeyinde bağıntı katsayıları belirlenmiştir. Bileşen geçerliliği için HEXACO-KE-Tr faktörleri ile Beş Faktör Kişilik Envanteri faktörleri arasında, uzun form için 0.46-0.73 arasında değişen, kısa form için 0.45-0.66 arasında değişen bağıntı katsayıları hesaplanmıştır. **Tartışma:** Altı Faktörlü (HEXACO) Kişilik Envanterinin hem uzun, hem de kısa Türkçe formlarının pratik kullanımlar için temel psikometrik özellikleri taşıdığı ve envanterin iki formunun da İngilizce aslına oldukça benzer özellikler gösterdiği görülmüştür. (Anadolu Psikiyatri Derg 2018; 19(Özel sayı.1):5-13)

Anahtar sözcükler: Altı Faktörlü Kişilik Envanteri, dürüstlük-alçak gönüllülük, dışa dönüklük, duygusallık, uyumluluk, sorumluluk, deneyime açıklık

Psychometric properties of the HEXACO Personality Inventory-Revised (HEXACO-PI-R) Long and Short Turkish Forms**ABSTRACT**

Objective: The aim of the study was to investigate the psychometric properties of the HEXACO Personality Inventory-Revised (HEXACO-PI-R) 100 item long (HEXACO-PI-R-100-Tr) and 60 item short HEXACO-PI-R-60-Tr) Turkish forms. **Methods:** A total of 1174 people, 682 women and 492 men, between the ages of 18 and 73 participated in the study. The Five Factor Personality Inventory long form was administered to assess convergent validity. Of all participants 1118 people answered both inventories. Of participants 55 people completed the HEXACO-PI-Tr again after an interval of 15 days for test retest comparison. **Results:** The long form showed internal-consistency reliabilities ranging from 0.72 to 0.78 for six factors and from 0.29 to 0.77 for 24 subdimensions, for the short form internal-consistency reliabilities for six factors ranged from 0.58 to 0.75. Results of test retest

¹ Dr. Öğr. Üyesi, FSM Vakıf Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, İstanbul

Yazışma adresi / Correspondence address:

Dr. Öğr. Üyesi Arkun TATAR, FSM Vakıf Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, Üsküdar (Atik Valide) Yerleşkesi
Valide-i Atik Mah. Kartalbaba Cad. No.36 Üsküdar/İstanbul

E-mail: arkuntatar@yahoo.com

Geliş tarihi: 10.11.2017, **Kabul tarihi:** 06.12.2017, **doi:** 10.5455/apd.283098

Anadolu Psikiyatri Derg 2018; 19(Özel sayı.1):5-13

6 Gözden Geçirilmiş Uzun ve Kısa Form Altı Faktörlü Kişilik Envanteri (HEXACO-PI-R) ...

analysis of the factors revealed correlation coefficients ranging from 0.67 to 0.80 for the long form and from 0.54 to 0.81 for the short form. Six factor construct of the inventory accounted for 27.76% of the variance in the long form and for 30.24% of the variance in the short form. Correlation coefficients as similarity measures between the factors of short and long forms were 0.92 for honesty-humility, 0.91 for extraversion, 0.94 for emotionality, agreeableness, conscientiousness and openness to experience. Convergence validity correlation coefficients between factors of the HEXACO-PI-100-Tr and factors of the Five Factor Personality Inventory ranged from 0.46 to 0.73 for the long form and from 0.45 to 0.66 for the short form. **Discussion:** The results show that the Turkish form of the HEXACO Personality Inventory-Revised (HEXACO-PI-R-Tr), both long and short forms, carry basic psychometric properties for practical uses and both forms show quite similar properties with the original English version. (*Anatolian Journal of Psychiatry* 2018; 19(Special issue.1):5-13)

Keywords: HEXACO Personality Model, HEXACO Personality Inventory, six-dimensional structure of personality, personality assessment

GİRİŞ

Kişiliği tanımlamak için kişilik değişkenlerini temsil eden temel boyutları elde etmek, konunun en önemli problemi olarak tanımlanmıştır ve sözcük temelli (lexical) çalışmalar bunun çözüm yollarından biri olarak sunulmuştur.¹ Sözcük temelli çalışmaların temel mantığı, farklı dillerde günlük yaşamda kişiliği tanımlamak için çoğunlukla sıfat olan, çok ve farklı sayıda sözcüklerin olacağıdır.² Bu temel mantıktan hareketle kişilerin fenotipik özellikleri kişilik araştırmalarında bireysel farkları ayırt etmede kullanılmaya başlanmıştır.³⁻⁶ Bu türden birçok sözcük temelli çalışma örneği vardır.⁷⁻¹⁰ Diğer yandan sözcük temelli çalışmalarda sözcüklerin değerlendirilmesiyle elde edilen verilerin analizleri ve/veya gruplandırılmaları sonucunda kişiliğin beş temel faktörde gruplandığı birçok dilde gösterilmiştir.^{1,7,11}

Kişiliği açıklayan beş temel faktör olduğu konusunda tam bir uzlaşma yoktur.^{3,12,13} Bazı araştırmacılar farklı yapıda beş faktör yapısı önerirken,¹⁴ bazı araştırmacıların beşten az,¹⁵⁻¹⁷ bazı araştırmacıların ise beşten fazla^{18,19} faktör önerdikleri görülmektedir.

Bu önerilerden biri altı faktörlü yapı önerisidir.²⁰ Altı faktörlü yapı İtalyanca, Almanca, Hollandaca, Fransızca, Korece, Lehçe ve Macarca olmak üzere yedi farklı dilde sözcük temelli çalışmayla gösterilmiştir.²¹ Daha sonra benzer çalışma İngilizce'de²² ve Türkçe için de²³ yapılmıştır. Ayrıca Hırvatça, Hollandaca, İngilizce, Filipince, Fransızca, Almanca, Yunanca, Macarca, Korece, İtalyanca, Lehçe ve Türkçenin birlikte alınıp karşılaştırıldığı başka bir çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuştur.²⁴

Beş faktör, I) Dışa dönüklük, II) Uyumluluk, III) Sorumluluk, IV) Duygusal denge/nevrotizm V) Kültür/ zeka/deneyime açıklık/hayal gücü olarak isimlendirilmiştir.^{12,25,26} Kişiliğin açıklanmasında yeni bir kişilik modeli olarak önerilen altı faktörlü modele 'HEXACO' denilmiştir. HEXACO, tanım-

lanan altı faktörün baş harflerinden oluşturulmuş bir kısaltma isimdir²⁷ ve modelindeki altı faktör dürüstlük-alçak gönüllülük (honesty-humility, H), duygusallık (emotionality, E), dışa dönüklük (extraversion, X), uyumluluk (agreeableness, A), sorumluluk (conscientiousness, C) ve deneyime açıklık (openness to experience, O) olarak adlandırılmıştır.^{20,21,24,28} Bu modele dayalı olarak geliştirilen HEXACO Kişilik Envanteri faktörleri de aynı isimlerle tanımlanmıştır.²⁹

HEXACO Kişilik Envanteri altı faktör altında 24 alt boyut içermektedir ve her alt boyut sekiz maddeden oluşmaktadır. Toplam 192 maddeden oluşan envanter beşli Likert tipinde (1=kesinlikle katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=kararsızım, 4=katılıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum) puanlanmaktadır.²⁹ Daha sonra gözden geçirme çalışmasıyla envanter 100 maddeye indirilmiştir.³⁰⁻³³ Ayrıca envanterin 60 maddelik³⁴ ve 24 maddelik³⁶ iki de kısa formu geliştirilmiştir.

Dürüstlük-alçak gönüllülük faktörü içtenlik, doğruluk, hırstan kaçınma, tevazu (sincerity, fairness, greed-avoidance, modesty) alt boyutlarından oluşmaktadır. Faktör, bir ucu samimi, dürüst, sadık, alçak gönüllü, adil; diğer ucu ise sinsî, hilekar, açgözlü, gösterişçi, iki yüzlü, kendisiyle övünen şeklinde tanımlanmıştır. Duygusallık faktörü korkaklık, kaygı, bağımlılık ve duyarlılık (fearfulness, anxiety, dependence, sentimentality) alt boyutlarından oluşmaktadır. Faktör, bir ucu duygusal, aşırı duyarlı, korkulu, endişeli, kırılabilir; diğer ucu ise cesur, dayanıklı, bağımsız, kendinden emin, istikrarlı şeklinde tanımlanmıştır. Dışa dönüklük faktörü sosyal özsaygı, sosyal girişkenlik, sosyallik ve canlılık (expressiveness, social boldness, sociability, liveliness) alt boyutlarından oluşmaktadır. Faktör, bir ucu sempatik, canlı, dışa dönük, girişken, konuşkan, neşeli, aktif; diğer ucu ise utangaç, edilgen, içe kapanık, içe dönük, sessiz, ağzı sıkı şeklinde tanımlanmıştır. Uyumluluk faktörü bağışlayıcılık, yumuşaklık, esneklik ve

sabır (forgiveness, gentleness, flexibility, patience) alt boyutlarından oluşmaktadır. Faktör, bir ucu sabırlı, hoşgörülü, huzurlu, yumuşak başlı, uyumlu, nazik; diğer ucu ise kötü huylu, huysuz, kavgacı, inatçı, sinirli şeklinde tanımlanmıştır. Sorumluluk faktörü düzenlilik, çalışkanlık, mükemmeliyetçilik ve tedbirlik (organization, diligence, perfectionism, prudence) alt boyutlarından oluşmaktadır. Faktör, bir ucu düzenli, özenli, disiplinli, titiz, sabırlı; diğer ucu ise özensiz, ihmalkar, dikkatsiz, aldırışsız, tembel, sorumsuz, dalgın şeklinde tanımlanmıştır. Deneyime açıklık faktörü estetik değerlendirme, meraklılık, yaratıcılık ve geleneksel olmama (aesthetic appreciation, inquisitiveness, creativity, unconventionality) alt boyutlarından oluşmaktadır. Faktör, bir ucu aydın, entelektüel, yaratıcı, geleneksel olmayan, yenilikçi, ironik; diğer ucu ise sığ, yüzeysel, yaratıcı olmayan, geleneksel, sıradan şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca envanterde (karşıtığa karşı) elseverlik adıyla dört maddeden oluşan bir dolgu alt boyut daha yer almaktadır.^{29,30,37,38}

Bu çalışmada, kişilik ölçümlerinde (bir yaklaşım olarak sunulan altı faktörlü kişilik modeline uygun olarak) envanteri geliştiren araştırmacılar tarafından İngilizceden 23 farklı dile çevirisiyle birlikte sunulan gözden geçirilmiş HEXACO Kişilik Envanterinin 100 maddeli uzun ve 60 maddeli kısa Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Envanterin Türkçeye çeviri işlemleri yazarlar tarafından önceki çalışmalarda²³ belirtildiği şekilde yürütülmüştür. Envanterin Türkçe sunulmuş olması nedeniyle bu çalışmada çeviri işlemleri yapılmamıştır. Ayrıca bu çalışmada asıl ölçüğün uzun ve kısa formlarının geliştirilmesi çalışmalarında^{29,34} sunulan işlem ve yöntemler izlenmeye çalışılmış, bu doğrultuda uygulama işlemleri yapılarak ölçüğe ilişkin güvenilirlik ve geçerlilik bulguları sunulmuştur.

YÖNTEM

Katılımcılar

Çalışmaya 682 kadın (%58.1), 492 erkek (%41.9) olmak üzere toplam 1174 kişi katılmıştır. Katılımcılar 18-73 yaşları arasında (32.80±11.43 yıl); 60'ı ilkokul (%5.1), 62'si ortaokul (%5.3), 297'si lise (%25.3) ve 755'i üniversite (%64.3) mezunu; 613'ü bekar (%52.2), 511'i evli (%43.5), 30'u boşanmış (%2.6) ve 20'si dul (%1.7); 53'ünün gelir durumunu kötü (%4.5), 792'sinin gelir durumunu orta düzeyde (%67.5) ve 329'unun gelir durumunu iyi (%28.0) olarak tanımlayan kişilerden oluştuğu görülmüştür.

Gereç

Çalışmada HEXACO Kişilik Envanteri Türkçe Formu (HEXACO-KE-Tr) ve bu envanterle ilişkilendirmek amacıyla ölçüt bağıntılı geçerlilik çalışması için Beş Faktör Kişilik Envanteri uzun formu (5FKE-UF) uygulanmıştır. HEXACO Kişilik Envanterinin uzun formu 100 madde içerdiği için HEXACO-KE-100-Tr şeklinde, kısa formu ise 60 madde içerdiği için HEXACO-KE-60-Tr şeklinde aslına uygun olarak kısaltılmıştır. 5FKE-UF ise 220 madden oluşan, 1-5 arasında beşli Likert tipi değerlendirme ile uygulanan, beş üst düzey faktör yapısı altında 17 alt boyutla değerlendirilen bir envanterdir.^{39,40}

Uygulama

Çalışmanın uygulaması bir yıllık dönem içinde kolay örnekleme yöntemiyle ulaşılabilen kişilerle bireysel uygulama şeklinde İstanbul ilinde yürütülmüştür. Katılımcılara HEXACO-KE-Tr, 5FKE-UF ve birkaç soruluk anket formu verilerek öz bildirim yoluyla yanıtlamaları istenmiştir. Katılımcılara çalışma hakkında ve uygulamanın ne kadar süreceği konusunda bilgi verilmiş ve istedikleri zaman uygulamayı yarıda bırakabilecekleri bildirilmiştir. Uygulamaya katılmayı kabul eden tüm katılımcılar yanıtlamayı bitirmişlerdir. Katılımcıların 1118'i iki envanteri de, geri kalan 56 kişi ise sadece HEXACO-KE-100-Tr'yi yanıtlamıştır. Bu 56 kişiden 55'i de test-yeniden test karşılaştırması için ilk uygulamadan 15 gün sonra HEXACO-KE-100-Tr'yi yeniden doldurmuşlardır.

Verilerin analizi

Verilerin analizi için HEXACO-KE-Tr uzun ve kısa formlarının güvenilirlik ve geçerlilik değerlerini sunmak amacıyla iç tutarlılık güvenilirlik analizleri, test-tekrar test karşılaştırması ve ölçüt bağıntılı geçerlilik çalışması için Pearson bağıntı analizi, yapı geçerliliği için temel bileşenler faktör analizi ve varimax döndürme işlemleri yapılmıştır.

SONUÇLAR

Verilerin değerlendirilmesi aşamasında çalışmada kullanılan hem HEXACO-KE-Tr, hem de 5FKE-UF birinci ve ikinci düzey çok boyutlu yapı içermeleri nedeniyle çok fazla sayıda sonuç elde edilmiştir. Sadece HEXACO-KE-Tr altı birinci düzey, 24 ikinci düzey olmak üzere 30 farklı güvenilirlik ve madde analizi işlemi içermektedir. Bu nedenle madde analizi gibi bazı ayrıntılara sonuçlarda yer verilmemiştir.

8 Gözden Geçirilmiş Uzun ve Kısa Form Altı Faktörlü Kişilik Envanteri (HEXACO-PI-R) ...

Güvenilirlik bulguları

HEXACO-KE-Tr'nin asıl çalışmasında sunulduğu gibi,²⁹ uzun ve kısa formları için kadın-erkek gruplarında ve tüm grupta olmak üzere üç ayrı işlemle faktörlerin ve alt boyutların ortalama puan değerleri ile iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Sonuçlar kısa ve uzun form için ayrı ayrı verilmiştir.

İç tutarlılık güvenilirlik analizi sonuçlarına göre uzun form için dürüstlük-alçak gönüllülük faktörünün 0.77, duygusallık faktörünün 0.72, dışa dönüklük faktörünün 0.78, uyumluluk faktörünün 0.74, sorumluluk faktörünün 0.77, deneyime açıklık faktörünün 0.75 alfa katsayısı aldığı hesaplanmıştır. Altı faktör altındaki alt boyutların bütünün ise 0.29-0.77 arasında değişen katsayılar gösterdikleri görülmüştür (Tablo 1).

Tablo 1. HEXACO-KE-100-Tr için toplam puan ortalamaları ve iç tutarlılık güvenilirlik analizi sonuçları

HEXACO-KE-100-Tr	Tüm grup (s=1174) α	Ort. \pm SS	Kadın (s=682) Ort. \pm SS	Erkek (s=492) Ort. \pm SS
Dürüstlük-alçak gönüllülük	0.77	3.76 \pm 0.59	3.78 \pm 0.55	3.74 \pm 0.63
İçtenlik	0.57	4.26 \pm 0.76	4.29 \pm 0.68	4.29 \pm 0.88
Hırstan kaçınma	0.77	3.23 \pm 1.08	3.21 \pm 1.06	3.24 \pm 1.11
Alçakgönüllülük	0.46	3.13 \pm 0.79	3.08 \pm 0.76	3.21 \pm 0.83
Duygusallık	0.72	3.43 \pm 0.56	3.62 \pm 0.52	3.18 \pm 0.53
Korkaklık	0.58	2.94 \pm 0.96	3.24 \pm 0.93	2.53 \pm 0.84
Kaygı	0.43	3.48 \pm 0.80	3.61 \pm 0.75	3.28 \pm 0.82
Bağımlılık	0.57	3.23 \pm 0.82	3.37 \pm 0.80	3.03 \pm 0.81
Duyarlılık	0.65	4.08 \pm 0.77	4.23 \pm 0.70	3.86 \pm 0.80
Dışa dönüklük	0.78	3.56 \pm 0.59	3.55 \pm 0.60	3.59 \pm 0.57
Sosyal öz-saygı	0.50	3.72 \pm 0.73	3.71 \pm 0.73	3.72 \pm 0.74
Sosyal girişkenlik	0.72	3.13 \pm 0.98	3.06 \pm 0.99	3.22 \pm 0.97
Sosyallık	0.40	3.74 \pm 0.68	3.78 \pm 0.67	3.68 \pm 0.69
Canlılık	0.67	3.67 \pm 0.85	3.63 \pm 0.87	3.72 \pm 0.82
Uyumluluk	0.74	2.89 \pm 0.58	2.89 \pm 0.57	2.90 \pm 0.59
Bağışlayıcılık	0.47	2.53 \pm 0.77	2.52 \pm 0.76	2.54 \pm 0.78
Yumuşaklık	0.56	3.45 \pm 0.83	3.48 \pm 0.81	3.40 \pm 0.85
Esneklik	0.29	2.82 \pm 0.73	2.80 \pm 0.71	2.86 \pm 0.76
Sabır	0.60	2.78 \pm 0.89	2.76 \pm 0.88	2.80 \pm 0.91
Sorumluluk	0.77	3.70 \pm 0.59	3.72 \pm 0.57	3.68 \pm 0.60
Düzenlilik	0.69	3.86 \pm 0.92	3.95 \pm 0.87	3.73 \pm 0.97
Çalışkanlık	0.53	3.94 \pm 0.73	3.90 \pm 0.73	4.01 \pm 0.72
Mükemmeliyetçilik	0.53	3.73 \pm 0.79	3.78 \pm 0.78	3.67 \pm 0.80
Tedbirlilik	0.56	3.27 \pm 0.87	3.25 \pm 0.86	3.31 \pm 0.87
Deneyime açıklık	0.75	3.37 \pm 0.63	3.35 \pm 0.64	3.40 \pm 0.63
Estetik değerlendirme	0.55	3.35 \pm 0.92	3.48 \pm 0.88	3.19 \pm 0.95
Meraklılık	0.65	3.48 \pm 0.98	3.30 \pm 0.98	3.73 \pm 0.91
Yaratıcılık	0.42	3.56 \pm 0.82	3.56 \pm 0.82	3.55 \pm 0.81
Geleneksel olmama	0.47	3.10 \pm 0.85	3.08 \pm 0.84	3.12 \pm 0.86
Elseverlik (Karşıtlığa karşılık)	0.25	3.86 \pm 0.65	3.92 \pm 0.64	3.78 \pm 0.66

Tablo 2. HEXACO-KE-60-Tr için toplam puan ortalamaları ve iç tutarlılık güvenilirlik analizi sonuçları

HEXACO-KE-60-Tr	Tüm grup (s=1174) α	Ort. \pm SS	Kadın (s=682) Ort. \pm SS	Erkek (s=492) Ort. \pm SS
Dürüstlük-alçak gönüllülük	0.63	3.96 \pm 0.58	3.99 \pm 0.54	3.93 \pm 0.63
Duygusallık	0.58	3.31 \pm 0.61	3.50 \pm 0.56	3.06 \pm 0.57
Dışa dönüklük	0.75	3.65 \pm 0.65	3.62 \pm 0.66	3.68 \pm 0.64
Uyumluluk	0.64	2.99 \pm 0.63	2.98 \pm 0.62	2.99 \pm 0.65
Sorumluluk	0.66	3.77 \pm 0.61	3.80 \pm 0.60	3.73 \pm 0.63
Deneyime açıklık	0.68	3.46 \pm 0.70	3.45 \pm 0.71	3.47 \pm 0.69

Kısa form için dürüstlük-alçak gönüllülük faktörünün 0.63, duygusallık faktörünün 0.58, dışa dönüklük faktörünün 0.75, uyumluluk faktörünün 0.64, sorumluluk faktörünün 0.66, deneyime açıklık faktörünün 0.68 iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı gösterdiği hesaplanmıştır (Tablo 2).

Test-tekrar test güvenilirlik analizi sonuçlarına

göre, sırasıyla uzun ve kısa formlar için dürüstlük-alçak gönüllülük faktörü için 0.73 ve 0.70, duygusallık faktörü için 0.67 ve 0.54, dışa dönüklük faktörü için 0.74 ve 0.64, uyumluluk faktörü için 0.74 ve 0.68, sorumluluk faktörü için 0.73 ve 0.73, deneyime açıklık faktörü için 0.80 ve 0.81 bağıntı katsayıları hesaplanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Uzun ve Kısa Form HEXACO-KE-Tr için test-tekrar test bağıntı analizi sonuçları (s=55)

	HEXACO-KE-100-Tr	HEXACO-KE-60-Tr
Dürüstlük-alçak gönüllülük	0.73*	0.70*
Duygusallık	0.67*	0.54*
Dışa dönüklük	0.74*	0.64*
Uyumluluk	0.74*	0.68*
Sorumluluk	0.73*	0.73*
Deneyime açıklık	0.80*	0.81*

*: $p < 0.001$

Geçerlilik bulguları

Envanterin yapı geçerliliğinin incelenmesi için envanter geliştirme çalışmasında²⁹ uygulanan yöntem doğrultusunda temel bileşenler faktör analizi ve varimax döndürme yöntemiyle yapılmış ve envanterin uzun form için altı faktörlü yapıyla toplam varyansın %27.76'sının açıklandığı görülmüştür. İlk altı özdeğer 6.30, 5.80, 4.60, 3.78, 3.12 ve 3.06 olarak belirlenmiştir. Kısa form için ise altı faktörlü yapıyla toplam varyansın %30.24'ünün açıklandığı ve ilk altı özdeğerin 4.26, 3.96, 3.02, 2.61, 2.17, 2.13 olduğu hesaplanmıştır.

Çalışmada uzun ve kısa formun kendi faktörleri arasında da faktörler arası bağıntı katsayıları hesaplanmıştır. Uzun form için en düşük uyumlu-

luk ve deneyime açıklık faktörleri arasında (0.01), en yüksek dışa dönüklük ve deneyime açıklık faktörleri arasında (0.25); kısa form için en düşük uyumluluk ve deneyime açıklık faktörleri arasında (0.00), en yüksek 0.24 olarak dışa dönüklük ve deneyime açıklık faktörleri arasında bağıntı katsayıları hesaplanmıştır (Tablo 4).

Çalışmada sonraki işlem olarak önce her faktör için kısa ve uzun formların benzerliklerini belirlemek için bağıntı katsayıları hesaplanmıştır. Sonuçlara göre dürüstlük-alçak gönüllülük faktörü için 0.92, dışa dönüklük faktörü için 0.91, duygusallık, uyumluluk, sorumluluk ve deneyime açıklık faktörleri için 0.94 düzeyinde kısa ve uzun formlar arasında benzerlik ölçüsü olarak bağıntı katsayıları belirlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. HEXACO-KE-Tr Uzun ve Kısa Form arası ve faktörler arası bağıntı analizi sonuçları (s=1174)

	Kısa-Uzun Form karşılaştırması		HEXACO-KE-100-Tr					HEXACO-KE-60-Tr				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5		
1-Dürüstlük-alçak gönüllülük	0.92 ^c											
2-Duygusallık	0.94 ^c	0.04					0.10 ^c					
3-Dışa dönüklük	0.91 ^c	-0.15 ^c	-0.15 ^c				-0.14 ^c	-0.21 ^c				
4-Uyumluluk	0.94 ^c	0.24 ^c	0.03	-0.02			0.19 ^c	0.05	-0.07 ^a			
5-Sorumluluk	0.94 ^c	0.19 ^c	0.08 ^b	0.15 ^c	0.03		0.18 ^c	0.12 ^c	0.14 ^c	0.01		
6-Deneyime açıklık	0.94 ^c	0.06	-0.13 ^c	0.25 ^c	0.01	0.16 ^c	0.07 ^a	-0.13 ^c	0.24 ^c	0.00	0.20 ^c	

^a: $p < 0.05$; ^b: $p < 0.01$; ^c: $p < 0.001$

10 Gözden Geçirilmiş Uzun ve Kısa Form Altı Faktörlü Kişilik Envanteri (HEXACO-PI-R) ...

Çalışmada ölçüt bağıntılı geçerlilik çalışması kapsamında HEXACO-KE-Tr uzun formunun 24 alt boyutu ile faktörleri ve kısa formunun faktörleri için ayrı ayrı olacak şekilde 5FKE-UF faktör yapılarıyla bağıntı katsayıları hesaplanmıştır. Sonuçlara göre iki envanterin faktörlerden oluşan üst yapıları arasında HEXACO-KE-Tr uzun formu için 0.01-0.73 arasında değişen bağıntı katsayıları hesaplanmıştır. Her iki envanter faktör yapılarından beşi içerik açısından örtüşmektedir. Sadece altıncı faktör olarak HEXACO-KE-Tr'nin dürüstlük-alçak gönüllülük faktörüne karşılık 5FKE-UF'de bir yapı yoktur.

Bu doğrultuda iki envanterin içerik açısından örtüşen beş faktörü arasındaki bağıntılar verilmiştir. Sırasıyla uzun form HEXACO-KE-Tr faktörü ve 5FKE-UF faktörü olan duygusallık ile duygusal tutarsızlık arasında 0.46, dışa dönüklük ile dışa dönüklük arasında 0.73, uyumluluk ile yumuşak başlılık/geçimlilik arasında 0.68, sorumluluk ile öz-denetim/sorumluluk arasında 0.72, deneyime açıklık ile gelişime açıklık arasında 0.53 bağıntı katsayıları gözlenmiştir (Tablo 5).

Aynı şekilde sırasıyla kısa form HEXACO-KE-Tr

Tablo 5. Uzun ve Kısa Form HEXACO-KE-Tr ile Beş Faktör Kişilik Envanteri faktörleri arası bağıntı analizi sonuçları

(s=1118) HEXACO-KE-100-Tr	DT	Beş Faktör Kişilik Envanteri Faktörleri			GA
		D	Y/G	Ö-D/S	
Dürüstlük-alçak gönüllülük	-0.12***	-0.21***	0.36***	0.27***	0.05
İçtenlik	-0.20***	-0.02	0.22***	0.17***	0.20***
Doğruluk	-0.10***	-0.08**	0.31***	0.37***	0.12***
Hırstan kaçınma	-0.07*	-0.21***	0.24***	0.18***	-0.03
Alçakgönüllülük	0.02	-0.22***	0.21***	0.03	-0.13***
Duygusallık	0.46***	-0.02	0.12***	0.20***	0.04
Korkaklık	0.36***	-0.11***	0.07*	0.23***	-0.08**
Kaygı	0.45***	-0.14***	-0.16***	0.05	-0.04
Bağımlılık	0.28***	0.16***	0.07*	0.01	0.05
Duyarlılık	0.14***	0.06	0.36***	0.26***	0.22***
Dışa dönüklük	-0.52***	0.73***	0.17***	0.01	0.44***
Sosyal öz-saygı	-0.50***	0.45***	0.13***	0.10***	0.33***
Sosyal girişkenlik	-0.38***	0.56***	0.01	-0.08**	0.35***
Sosyallik	-0.11***	0.53***	0.22***	0.00	0.31***
Canlılık	-0.47***	0.56***	0.16***	0.02	0.29***
Uyumluluk	-0.07*	-0.08**	0.68***	0.17***	0.04
Bağışlayıcılık	0.01	-0.03	0.45***	0.04	-0.01
Yumuşaklık	0.04	-0.09**	0.51***	0.16***	0.03
Esneklik	-0.13***	-0.04	0.46***	0.19***	0.04
Sabır	-0.12***	-0.07*	0.52***	0.11***	0.04
Sorumluluk	-0.33***	-0.03	0.22***	0.72***	0.22***
Düzenlilik	-0.17***	-0.05	0.22***	0.60***	0.01
Çalışkanlık	-0.37***	0.14***	0.11***	0.42***	0.31***
Mükemmeliyetçilik	-0.05	-0.01	0.04	0.44***	0.18***
Tedbirlilik	-0.35***	-0.12***	0.24***	0.55***	0.17***
Deneyime açıklık	-0.22***	0.14***	0.08**	-0.09**	0.53***
Estetik değerlendirme	-0.09**	0.02	0.18***	0.06*	0.39***
Meraklılık	-0.24***	0.00	0.08**	0.05	0.29***
Yaratıcılık	-0.19***	0.26***	0.05	-0.09**	0.47***
Geleneksel olmama	-0.11***	0.16***	-0.10***	-0.29***	0.39***
HEXACO-KE-60-Tr					
Dürüstlük-alçak gönüllülük	-0.06*	-0.18***	0.35***	0.27***	0.07*
Duygusallık	0.45***	-0.08**	0.09**	0.21***	-0.01
Dışadönüklük	-0.43***	0.66***	0.12***	-0.01	0.43***
Uyumluluk	-0.02	-0.08*	0.64***	0.16***	0.01
Sorumluluk	-0.28***	-0.02	0.21***	0.66***	0.23***
Deneyime açıklık	-0.24***	0.11***	0.13***	-0.02	0.52***

*: $p < 0.05$; **: $p < 0.01$; ***: $p < 0.001$; DT=Duygusal tutarsızlık, D=Dışa dönüklük, Y/G=Yumuşakbaşlılık/geçimlilik, Ö-D/S=Öz-denetim/sorumluluk, GA=Gelişime açıklık

faktörü ve 5FKE-UF faktörü olan duygusallık ile duygusal tutarsızlık arasında 0.45, dışa dönüklük ile dışa dönüklük arasında 0.66, uyumluluk ile yumuşak başlılık/geçimlilik arasında 0.64, sorumluluk ile öz-denetim/sorumluluk arasında 0.66, deneyime açıklık ile gelişime açıklık arasında 0.52 bağıntı katsayıları gözlenmiştir. 5FKE-UF'de karşılık gelen bir yapısı bulunmayan HEXACO-KE-Tr'nin dürüstlük-alçak gönüllülük faktörünün diğer faktörlerle karşılaştırmasında ise hem kısa, hem de uzun formun en yüksek bağıntıyı 5FKE-UF'nin yumuşak başlılık/geçimlilik faktörü ile gösterdiği görülmektedir (Tablo 5).

TARTIŞMA

Bu çalışmada kişilik ölçümlerinde yeni bir yaklaşım olarak sunulan²⁹ altı faktörlü kişilik modeline uygun olarak geliştirilmiş ve daha sonra gözden geçirilmiş HEXACO Kişilik Envanterinin uzun ve kısa Türkçe formlarının psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Kişilik yapısının çözümlenmesinde Büyük Beş⁴¹ ve buna dayanarak geliştirilen Beş Faktör Modeli⁴² yaygın olarak kullanılmakla birlikte, yeni bir yaklaşım ve model olarak kişiliğin altı faktörlü yapısı belirlenmiştir.^{30,37,38} Değişik dillerdeki sıfat ve sıfat tamlamalarından oluşan sözcüklere dayalı çalışmalarda altı kişilik faktörü ortaya çıkmıştır.^{29,30,37,38} Bu faktörlerden sorumluluk ve dışa dönüklük boyutları beş faktör çözümlenmelerine çok benzer olarak bulunmuştur. Üçüncü faktör Beş Faktör Modelindeki deneyime açıklık/hayal gücü/zeka boyutuna yakın olmakla birlikte, geleneksel olmama bu boyutta temel bir öge olmuştur. Duygusallık olarak adlandırılan faktörün Beş Faktör Modelindeki karşılığı olan nevrotilik/duygusal dengesizlik faktöründeki 'kızgınlığı' dışarıda bırakırken, Beş Faktör Modelindeki uzlaşabilirlik faktöründeki 'duyarlılığı' içermiştir. Böylece Uzlaşabilirlik faktörü 'duyarlılığı' dışarıda bırakırken, 'kızgınlık' içermiştir. Altıncı faktör ise dürüstlük/alçakgönüllülük adını almıştır.^{29,30,37,38,43} Altı faktörlü kişilik yapısından da Altı Faktörlü Kişilik Envanteri geliştirilmiştir.²⁹⁻³⁵

Envanter önce 192 madde olarak geliştirilmiş²⁹ ve 100 madde olarak gözden geçirilmiş³⁰⁻³³ ve 60 maddeli olarak kısa formu düzenlenmiştir.³⁴⁻³⁵ Araştırmacılar, envanterin Türkçeye çevirisini birçok dile çevirisiyle birlikte oluşturmuşlardır.⁴⁴ Bu çalışmada Altı Faktörlü Kişilik Envanterinin 100 maddeli uzun ve 60 maddeli kısa gözden geçirilmiş formlarının Türkçe sürümlerinin psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Envanterin elde edilen veri sonuçlarına göre hem uzun, hem de kısa formları için kadın-erkek

gruplarında ve tüm grupta olmak üzere üç ayrı işlemle hesaplanan faktörlerin ve alt boyutların ortalama puan değerleri ile iç tutarlılık güvenilirlik katsayılarının envanterin yayınlanan asıl form değerlerine oldukça benzer olduğu görülmüştür.²⁹ İç tutarlılık güvenilirlik analizi sonuçlarına göre envanterin uzun form için 0.72-0.78, kısa form için ise 0.58-0.75 arasında değişen alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Faktörlerde uzun formda 16, kısa formda 10 maddenin yer aldığı düşünüldüğünde, bu güvenilirlik katsayılarının yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Sadece duygusallık faktörünün envanterin asıl çalışmasında kısa formu için verilen değerden diğer faktörlere göre biraz düşük olduğu görülmüştür.²⁹ Analizi sonuçlarına göre benzer şekilde uzun form için 0.67-0.80, kısa form için ise 0.54-0.81 arasında değişen test-tekrar test güvenilirlik katsayıları elde edilmiştir. Çalışmada envanterin hem faktörlerinin, hem de bu faktörler altında yer alan ikinci sıra alt boyutlarının ayrı ayrı yürütülen madde analizleri sonuçlarında düşük madde-toplam puan bağıntı katsayısı gösteren maddeler olmadığı saptanmıştır. Bu doğrultuda envanterin Türkçe formunda ve elde edilen veri setinde düşük ayırt edicilik gösteren maddelerin olmadığı anlaşılmaktadır.

Envanterin yapı geçerliği ile ilgili incelemeler, konuyla ilgili birçok çalışmada tartışılanlar çerçevesinde değerlendirilmelidir. Çünkü envanterin beş faktörlü modele mi, yoksa altı faktörlü modele mi daha uygun olduğu, halihazırda kişiliğin kaç faktörle açıklanması gerektiği ile ilgili süren tartışmaların bir parçasını oluşturmaktadır. Bu çalışma kapsamında da HEXACO-KE-Tr ve 5FKE-UF arasındaki bağıntı analizlerinde bu durum kısmen görülmektedir. Altı Faktörlü Kişilik Envanterinde yer alması karşılık, Beş Faktör Modelinde faktör yapısıyla üst boyut olarak temsil edilmeyen Dürüstlük-alçak gönüllülük faktörünün 5FKE-UF faktörleriyle gösterdiği bağıntılar da bu tartışmaları yansıtmaktadır. Altı Faktörlü Kişilik Envanteri üst yapı faktörü olan dürüstlük-alçak gönüllülüğün, 5FKE-UF faktörü olan yumuşak başlılık/geçimlilik ile olan bağıntı katsayısı (0.35) iki yapı arasındaki örtüşmeye işaret etmektedir. Çünkü Beş Faktör Modelinde, dürüstlük-alçak gönüllülük faktörünün içeriğinin bir kısmı 5FKE-UF'de temsil edildiği şekliyle yumuşak başlılık/geçimlilik faktörü altında yer almaktadır. Kişiliğe ilişkin ölçülen varyans alanının beş yerine altı faktörle yeniden düzenlenmesi doğal olarak bazı faktörlerin benzer şekilde ortaya çıkmasına neden olurken diğer yandan da bazı faktörler arasındaki kesişme alanlarında yer değişiklikleri göstermektedir. Bu çerçevede

Altı Faktörlü Kişilik Envanteri geliştiricileri tarafından model ve faktörlerin içerik karşılaştırmaları birçok çalışmada yapılmıştır.^{20,22,31,45} Envanterin hem faktörlerinin, hem de bu faktörler altında yer alan ikinci sıra alt boyutlarının yüksek güvenilirliklerinin yanında faktör yapısı açısından geçerli olduğu sunulmuştur.²⁹ Ancak bu çalışmanın bir envanterin Türkçeye sunuş çalışması olması ve farklı model karşılaştırmaları yürüten bir çalışma olmaması nedeniyle bu tartışmalara girilmemiştir. Bu çalışmada önemli olan noktayı, envanterin yapısal geçerliliği kapsamında elde edilen verilerin envanterin özgün formuna ilişkin sunuş çalışmasına oldukça benzer özellikler göstermiş olması oluşturmaktadır.

Envanteri geliştiren araştırmacıların birçok çalışmada önerdikleri modelin ve yapısal olarak altı faktörlü kişilik modelinin bu envanterle değerlendirilmesinin pratik kullanımlar için kullanışlı olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu çalışma, sadece envanterin Türkçe formunun çevirisini sunmakta, sözcük temelli çalışmalarla birçok dilde gösterilen ve teoride sunulan altı faktörlü kişilik modelinin^{20,21} kullanılabilirliğine de örnek oluşturmaktadır. Envanter, beş faktör kişilik modelinde yer almayan faktör ve boyutlarıyla farklı özelliklerin ölçümünü sağlamasının yanı sıra, yapısal olarak beş faktör kişilik modeline alternatif olmasıyla da alana fayda sağlıyor görünmektedir.

Sonuç olarak, kişilik ölçümleri için yeni bir model ve yaklaşımla sunulan ve psikometrik özellikleri bu çalışmada incelenen Altı Faktörlü Kişilik Envanterinin Türkçe uzun ve kısa gözden geçirilmiş formları yeni bir envanter olması nedeniyle de teori çalışmaları ve pratik uygulamalar için uygun görünmektedir.

KAYNAKLAR

1. Goldberg LR. *Language and individual differences: The search for universals in personality lexicons*. L Wheeler (Ed.), *Review of Personality and Social Psychology*, Vol. 2, Beverly Hills, CA: Sage, 1981, p.141-165.
2. Goldberg LR, Saucier G. *So what do you propose we use instead? A reply to Block*. *Psychol Bull* 1995; 117:221-225.
3. Block J. *A contrarian view of the Five-Factor approach to personality description*. *Psychol Bull* 1995; 117:187-215.
4. Bouchard TJ, Loehlin JC. *Genes, evolution, and personality*. *Behav Genet* 2001; 31:243-273.
5. Krueger RF. *Phenotypic, genetic, and nonshared environmental parallels in the structure of personality: a view from the Multidimensional Personality Questionnaire*. *J Pers Soc Psychol* 2000; 79:1057-1067.
6. Saucier G, Goldberg LR. *The language of personality: lexical perspectives*. JS Wiggins (Ed.), *The Five-Factor Model of Personality: Theoretical Perspectives*, New York, London: The Guilford Press, 1996, p.21-50.
7. Saucier G, Hampson SE, Goldberg LR, Hampson SE. *Cross-language studies of lexical personality factors*. SE Hampson (Ed.), *Advances in Personality Psychology*, Vol. 1, East Sussex, Psychology Press, 2000, p.1-36.
8. Allport GW, Odbert HS. *Trait-names: A psycho-lexical study*. *Psychol Monogr* 1936; 47:1-171.
9. Angleitner A, Ostendorf F, John OP. *Towards a taxonomy of personality descriptors in German: a psycho-lexical study*. *Eur J Pers* 1990; 4:89-118.
10. Goldberg LR. *The structure of phenotypic personality traits*. *Am Psychol* 1993; 48:26-34.
11. Saucier G, Goldberg LR. *Lexical studies of indigenous personality factors: premises, products, and prospects*. *J Pers* 2001; 69:847-879.
12. Digman JM. *Personality structure: Emergence of the Five-Factor Model*. *Annu Rev Psychol* 1990; 41:417-440.
13. McCrae RR, John OP. *An introduction to the Five-Factor Model and its applications*. *J Pers* 1992; 60:175-215.
14. Zuckerman M, Kuhlman DM, Joireman J, Teta P, Kraft M. *A comparison of three structural models for personality: the Big Three, the Big Five, and the alternative five*. *J Pers Soc Psychol* 1993; 65:757-768.
15. Guilford JP. *Factors and factors of personality*. *Psychol Bull* 1975; 82:802-814.
16. Eysenck SB, Eysenck HJ, Barrett P. *A revised version of the psychoticism scale*. *Pers Individ Dif* 1985; 6:21-29.
17. Tellegen A, Lykken DT, Bouchard TJ, Wilcox KJ, Segal NL, Rich S. *Personality similarity in twins reared apart and together*. *J Pers Soc Psychol* 1988; 54:1031-1039.
18. Almagor M, Tellegen A, Waller NG. *The Big Seven model: a cross-cultural replication and further exploration of the basic dimensions of natural language trait descriptors*. *J Pers Soc Psychol* 1995; 69:300-307.
19. Hogan J, Hogan R, Busch CM. *How to measure service orientation*. *J Appl Psychol* 1984; 69:167-173.
20. Ashton MC, Lee K. *A theoretical basis for the major dimensions of personality*. *Eur J Pers* 2001; 15:327-353.

21. Ashton MC, Lee K, Perugini M, Szarota P, de Vries RE, Di Blas L, et al. A six-factor structure of personality-descriptive adjectives: solutions from psycholexical studies in seven languages. *J Pers Soc Psychol* 2004; 86:356-366.
22. Ashton MC, Lee K, Goldberg LR. A hierarchical analysis of 1,710 English personality-descriptive adjectives. *J Pers Soc Psychol* 2004; 87:707-721.
23. Wasti SA, Lee K, Ashton MC, Somer O. Six Turkish personality factors and the HEXACO Model of personality structure. *J Cross Cult Psychol* 2008; 39:665-684.
24. Lee K, Ashton MC. The HEXACO personality factors in the Indigenous personality lexicons of English and 11 other languages. *J Pers* 2008; 76:1001-1053.
25. Goldberg LR. The development of markers for the Big-Five factor structure. *Psychol Assess* 1992; 4:26-42.
26. McCrae RR, Costa PT. Personality trait structure as a human universal. *Am Psychol* 1997; 52:509-516.
27. Lee K, Ashton MC. Further assessment of the HEXACO Personality Inventory: two new facet scales and an observer report form. *Psychol Assess* 2006; 18:182-191.
28. Ashton MC, Lee K. Six independent factors of personality variation: a response to Saucier. *Eur J Pers* 2002; 16:63-75.
29. Lee K, Ashton MC. Psychometric properties of the HEXACO Personality Inventory. *Multivariate Behav Res* 2004; 39:329-358.
30. Ashton MC, Lee K. The prediction of Honesty-Humility-related criteria by the HEXACO and Five-Factor Models of personality. *J Res Pers* 2008; 42:1216-1228.
31. Ashton MC, Lee K. An investigation of personality types within the HEXACO personality framework. *J Individ Differ* 2009; 30:181-187.
32. Ashton MC, Lee K. Trait and source factors in HEXACO-PI-R self and observer reports. *Eur J Pers* 2010; 24:278-289.
33. Lee K, Ashton MC, Pozzebon JA, Visser BA, Bourdage JS, Ogunfowora B. Similarity and assumed similarity in personality reports of well-acquainted persons. *J Pers Soc Psychol* 2009; 96:460-472.
34. Ashton MC, Lee K. The HEXACO-60: a short measure of the major dimensions of personality. *J Pers Assess* 2009; 91:340-345.
35. Lee K, Ashton MC. Prediction of self- and observer report scores on HEXACO-60 and NEO-FFI scales. *J Res Pers* 2013; 47:668-675.
36. de Vries RE. The 24-item Brief HEXACO Inventory (BHI). *J Res Pers* 2013; 47:871-880.
37. Ashton MC, Lee K. Empirical, theoretical, and practical advantages of the HEXACO model of personality structure. *Pers Soc Psychol Rev* 2007; 11:150-166.
38. Ashton MC, Lee K, de Vries RE. The HEXACO honesty-humility, agreeableness, and emotionality factors a review of research and theory. *Pers Soc Psychol Rev* 2014; 18:139-152.
39. Somer O, Korkmaz M, Tatar A. Beş Faktör Kişilik Envanteri'nin geliştirilmesi-I: ölçek ve alt ölçeklerin oluşturulması. *Turk Psikol Derg* 2002; 17:21-33.
40. Somer O, Korkmaz M, Tatar A. Kuramdan Uygulamaya Beş Faktör Kişilik Modeli ve Beş Faktör Kişilik Envanteri (5FKE). İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi, 2004.
41. Goldberg LR. An alternative "description of personality": the Big-Five factor structure. *J Pers Soc Psychol* 1990; 59:1216-1229.
42. McCrae RR, Costa PT. Validation of the Five-Factor Model of personality across instruments and observers. *J Pers Soc Psychol* 1987; 52:81-90.
43. Ashton MC, Lee K, Goldberg LR. The IPIP-HEXACO scales: an alternative, public-domain measure of the personality constructs in the HEXACO model. *Pers Individ Dif* 2007; 42:1515-1526.
44. <http://hexaco.org>
45. Ashton MC, Lee K, Goldberg LR, de Vries RE. Higher order factors of personality: do they exist? *Pers Soc Psychol Rev* 2009; 13:79-91.